

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545
 - 2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 3.1 ความหมายหลักสูตรแกนกลาง
 - 3.2 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง
4. การบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน
 - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน
 - 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเอกชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

หมวด 1 บททั่วไป ในมาตรา 4 กล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวด 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ในมาตรา 49 - 50 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง

และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หมวด 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 แผนนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติตลอดจนค่านิยมอันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมฉบับล่าสุด การจัดการศึกษาให้เอกชนมีส่วนร่วมและมีส่วนในการจัดการศึกษา คำแถลงการณ์ของรัฐบาลที่มีต่อรัฐสภาในการบริหารประเทศ ด้านการจัดการศึกษา แถลงนโยบายการจัดการศึกษาปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ จัดให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพเพิ่มอัตราส่วนการจัดการศึกษาของเอกชน การจัดการศึกษาของรัฐต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายหลักทางด้านการศึกษฉบับแรกของไทยที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการกำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ

หมวด 1 ในบททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8-9 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาดูตัวอย่างชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนดและการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 - 16 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคมสภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตาม อัยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษา ซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้น พื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 - 23 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้น ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิ ปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา ด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 27- 30 สถานศึกษามี หน้าที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ หลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นต้องมีลักษณะที่หลากหลายตามความเหมาะสมในแต่ละระดับ ร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับและมาตรา 38 ในแต่ละเขต พื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน มาตรา 43 - 46 การบริหารและ การจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาจากรัฐและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และ มีคณะกรรมการ บริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษาเอกชนจัด การศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบาย และมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชน ในด้านการศึกษาการกำหนดนโยบายและ

การจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนโดยให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

หมวด 6 มาตรา 47 - 51 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก การประเมินผลของสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมที่จะทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 53 กล่าวว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน มาตรา 62 ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษาแนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 รัฐให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาเอกชนอย่างมาก ให้สิทธิและส่งเสริมสนับสนุนให้

สถานศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคลมีการบริหารจัดการ มีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนรายบุคคล ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองที่อิสระและมีความหลากหลาย ให้เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาพัฒนาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 รวมทั้งให้สอดคล้องกับสภาพความ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนสอดคล้องกับ แนวนโยบายและความต้องการ การจัดการศึกษาของชาติ โดยนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบและทิศทางการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

2.2.1 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรอิงมาตรฐาน

การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา เป็นเรื่องสำคัญแต่มาตรฐานการเรียนรู้จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้เลยหากไม่มีการ เชื่อมโยงมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การสร้างหลักสูตรที่สัมพันธ์หรืออิงกับมาตรฐานการ เรียนรู้อย่างชัดเจน จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ในการจัดทำหลักสูตรและ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำ หลักสูตร จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติของหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งมีลักษณะที่ สำคัญ คือ

(1) มาตรฐานเป็นจุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ

ในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายนั้น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตลอดแนวตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา ตลอด จนถึงระดับชั้นเรียนจะต้องเน้นและยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลักและเป้าหมายสำคัญนักการ ศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตร สถานศึกษาและการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่ง ที่คาดหวังในระดับชาติ ไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการเรียน การสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นมีผลโดยตรงต่อผู้เรียน จำเป็นที่ ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษว่าเป้าหมาย กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนหรือ วิธีการประเมินผล เชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่เพียงไร

(2) องค์ประกอบของหลักสูตรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน

นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า การนำ มาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตรสถานศึกษาและการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังในระดับชาติ ไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ เกณฑ์การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงสะท้อนสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนที่ระบุไว้ใน มาตรฐานการเรียนรู้ ในการออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้เกี่ยวข้องและ ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์คำสำคัญ (Keyword) ว่ามาตรฐานและตัวชี้วัดนั้นระบุว่าจะให้นักเรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้หรือต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรมอะไร ข้อมูลจากการ วิเคราะห์นี้จะเป็ข้อมูลสำคัญในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร

(3) หน่วยการเรียนรู้คือหัวใจของหลักสูตร

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Unit of Learning) ถือเป็นขั้นตอนที่ สำคัญของการจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะหน่วยการเรียนรู้จะมีรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้และประเมินผล ซึ่งจะนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติใน ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแท้จริง ปรัชญาการศึกษาในยุคที่ผ่านมานั้นมักจะเน้น การสอนเนื้อหาสาระ ดังนั้นรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนในยุคก่อนจึงมีลักษณะเป็นหลักสูตร อิงเนื้อหา (Content-based Curriculum) การวัดประเมินผลในหลักสูตรรูปแบบนี้ก็เน้นที่การจดจำ เนื้อหาให้ได้มากที่สุด และเกณฑ์การวัดประเมินผลก็กำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) การจัดทำหลักสูตรลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เนื้อหาและ การท่องจำ หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็น เป้าหมาย (Standards-based Unit) มีการกำหนดแก่นเรื่องของหน่วย (Theme) ซึ่งเอื้อต่อการหลอม รวมเนื้อหาของศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการและกำหนดงานให้ ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อฝึกฝนและเป็นร่องรอยสำหรับประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถถึงระดับที่ กำหนดไว้เป็นมาตรฐานหรือไม่ดังนั้นมาตรฐานที่เป็นเป้าหมายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจมีได้ หลายมาตรฐาน และอาจมาจากหลากหลายสาขาวิชาและอาจมีทั้งมาตรฐานที่เป็นเนื้อหา มาตรฐาน ที่เน้นทักษะกระบวนการ การจัดการเรียนรู้เป็นหน่วยลักษณะนี้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมจึงเป็น เพียงหนทาง (Means) ที่จะนำพาผู้เรียนไปถึงหลักชัย (Ends) คือมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผู้เรียนอาจบรรลุถึงมาตรฐานเดียวกันด้วยเนื้อหาและวิธีการที่แตกต่างกันได้นักวิชาการและ นักพัฒนาหลักสูตร ในยุคปัจจุบัน เชื่อว่าหลักสูตรลักษณะนี้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

(4) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรมีความยืดหยุ่น

ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอิงมาตรฐานนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกัน มิได้มีการกำหนดหรือ จัดลำดับขั้นตอนที่แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับเหตุผล วัตถุประสงค์และความจำเป็นของแต่ละบริบท เช่น อาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ หรืออาจเริ่มจากการกำหนดหัวข้อ/ประเด็น ปัญหาที่น่าสนใจ หรือเริ่มจากบทเรียนที่มีอยู่เดิมแล้ว โดยเชื่อมโยงหัวข้อหรือบทเรียนนั้น ๆ ว่า

สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ใดบ้าง อย่างไรก็ตามรูปแบบที่เป็นที่รู้จักและใช้อย่างแพร่หลายที่สุดคือการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สัมพันธ์ทางทฤษฎีและพัฒนาหลักสูตร (Association for Supervision and Curriculum Development) ของสหรัฐอเมริกา และผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรจำนวนมากเสนอแนะ ว่าเป็นการออกแบบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานโดยการเอาผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือคุณภาพผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นตัวตั้งการออกแบบหลักสูตรลักษณะนี้จะเริ่มต้นจากการ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้การสอนแล้วจึง กำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินงานก่อน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การเริ่มต้นแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ครูผู้สอนจึงควรใช้ วิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตามความเหมาะสม

(5) การประเมินผลสะท้อนมาตรฐานอย่างชัดเจน

มาตรฐานและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การ วัดและประเมินผลถือว่าเป็นจุดที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งของการจัดทำหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน แนวคิดด้านการศึกษาในยุคปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนจากยุคที่เน้นพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่ง วัดประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ย่อยเป็นยุคที่ให้ความสำคัญแก่การประเมินในองค์รวม โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานเป็นสำคัญ นักวิชาการในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็น เป้าหมาย ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างประสบ ความสำเร็จนั้น มาตรฐานต้องเป็นตัวเทียบเคียงที่สำคัญในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่นหรือเขตพื้นที่การศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือระดับ สถานศึกษาและระดับชั้นเรียน ดังนั้นเกณฑ์ต่าง ๆ หรือร่องรอยหลักฐานในการประเมินผลการเรียน จะต้องเชื่อมโยงและสะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการที่จะบ่งชี้ได้ ว่าผู้เรียนบรรลุถึงมาตรฐานหรือไม่เพียงใด หากยังไม่บรรลุมีจุดใดบ้างที่จะต้องพัฒนาข้อมูลจาก การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้ นับเป็นข้อมูลสำคัญมากในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพตามที่มุ่งหวังต่อไป

ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐาน และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานเป็นอย่างดี

2.2.2 ปัจจัยที่จะนำกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสู่ความสำเร็จ

การพัฒนาและใช้หลักสูตรในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ที่สำคัญได้แก่

(1) การมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มุ่งเน้น การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้หน่วยงานต่างๆ ทุกระดับทั้ง

ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการจัดศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ต้องมีการประสานสัมพันธ์และความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจเอกชน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

(2) มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเป้าหมาย หรือความคาดหวังทางการศึกษาที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนทุกคน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องยึดเป้าหมายเดียวกัน คือการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนั้นการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา ต้องตระหนักและมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารจัดการที่ดีมีการวางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีการส่งเสริมสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนมีการพัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานในการพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

(4) การมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงนับเป็นด้านที่สำคัญยิ่งจำเป็นต้องมีระบบกำกับติดตามคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนถึงการดำรงรักษา มาตรฐานอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ จะต้องมีการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพสู่สาธารณะและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ตลอดจนมีการนำผลการตรวจสอบประเมินคุณภาพไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ต่อไป

2.2.3 การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

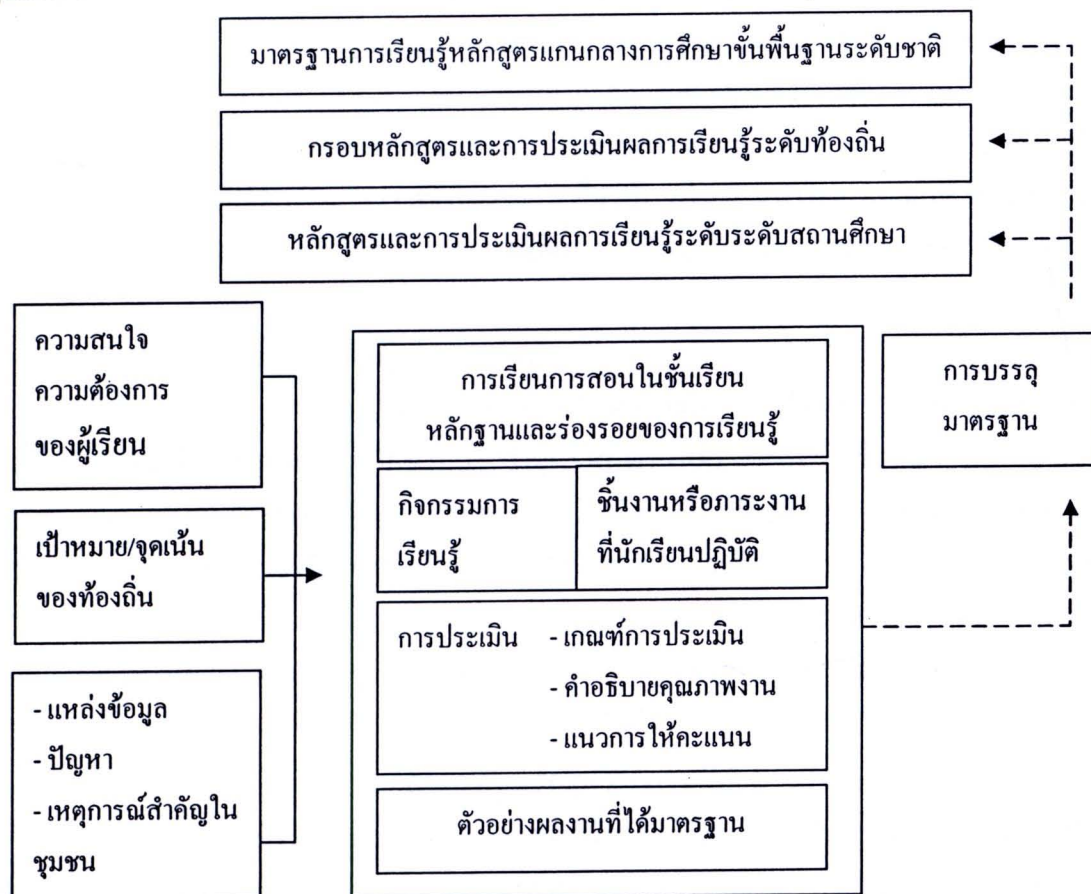
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

(1) การดำเนินการระดับสถานศึกษา

ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้นๆ

(2) การดำเนินการระดับชั้นเรียน

ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอาจพิจารณาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้นอาจมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้หรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียน ปฏิบัติสื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ กับการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น สถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการใช้หลักสูตรที่ผ่านมาและเพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักการและแนวคิดสำคัญคือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน (Standards-based Curriculum) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ชั้น มาตรฐานการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่กำหนดตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางเพื่อให้ชัดเจนและสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนต้องรู้และปฏิบัติได้รวมทั้งคุณลักษณะสำคัญซึ่งเป็นสิ่งท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะก้าวไปถึงจุดนั้น

ผู้สอน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นกรอบและแนวทางในการสร้างหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลทำให้ทราบว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียน ควรจะรู้และปฏิบัติได้

ชุมชน ท้องถิ่นและระดับชาติ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ร่วมกัน ช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสื่อสารเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร ทำให้บุคคลและส่วนต่างๆ ในระบบการศึกษาทำงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.1 ความหมายของหลักสูตรแกนกลาง

หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมีมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ หลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น และส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

3.1.1 หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรในส่วนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน หลักสูตรแกนกลางระบุสิ่งที่จำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบันองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญ

ของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเกณฑ์การวัดประเมินผลกลาง

3.1.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดทำเอกสารกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมาย/จุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับท้องถิ่น

3.1.3 ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษาความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระดับสูง ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มเติม

3.2 กระบวนการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง

การพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลาง (Core Curriculum) เป็นหน้าที่รับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งในประเทศ ไม่ว่าจะอยู่แห่งใด ภูมิภาคใดหรือไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จะต้องใช้หลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบบนฐานข้อมูลที่ชัดเจน โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการสำคัญดังนี้

3.2.1 ศึกษาผลการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการต่างๆ ในประเทศและในโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ ที่เป็นเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3.2.2 ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง แต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงานปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการ/คณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่ายครอบคลุมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา นักการศึกษา นักจิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความคิดมุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน

3.2.3 รับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาเยาวชนของชาติ

3.2.4 นำร่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อประกาศใช้หลักสูตร

3.2.5 นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา

3.2.6 วิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงพัฒนามาจากปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

4. การบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในมาตรา 29 ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาคือให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการจัดการศึกษาโดยระบุไว้ในหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน มาตรา 43 ให้เอกชนมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยมีปฏิบัติในการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ มาตรา 45 ให้รัฐกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา รวมทั้งในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อจัดการศึกษาเอกชน โดยให้รับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย นอกจากนี้ในมาตรา 46 ยังกำหนดว่ารัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้

โรงเรียน หมายความว่า สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบ หรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีใช้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

โรงเรียนในระบบ หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

โรงเรียนนอกระบบ หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา

ผู้รับใบอนุญาต หมายความว่า ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน บุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติประกอบด้วย มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีความประพฤติเรียบร้อยไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยถูกออกจากราชการโดยมีความผิด ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน ไม่เป็นคนหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก ส่วนผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนในระบบที่เป็นนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติดังนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ หรือสมาชิกมีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้น ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้รับใบอนุญาต

ผู้จัดการ หมายความว่า ผู้จัดการของโรงเรียนในระบบ ได้รับแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านงบประมาณ การบริหารทั่วไป การบริหารงานตามตราสารจัดตั้ง

ผู้อำนวยการ หมายความว่า ผู้อำนวยการของโรงเรียนในระบบ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการ คุณสมบัติมีสัญชาติไทย ตามระเบียบว่าด้วยผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ แต่งตั้งและถอดถอนครู บุคลากรทางการศึกษาและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ควบคุมปกครองครู นักเรียน จัดทำทะเบียนโรงเรียน จัดทำหลักฐานการศึกษา

ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียน มีคุณสมบัติตามระเบียบว่าด้วยผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคลในปัจจุบันมี 7 รูปแบบ (ทีวีศักดิ์ อ่ำลา, 2552) ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีบทบาทหลัก

รูปแบบที่ 2 ผู้รับใบอนุญาต คณะกรรมการมูลนิธิหรือคณะกรรมการบริหาร
โรงเรียนมีบทบาทร่วมกัน

รูปแบบที่ 3 ผู้รับใบอนุญาตมีบทบาทหลัก หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ดำเนินการ
และผู้จัดการแยกจากกัน

รูปแบบที่ 4 คณะกรรมการมูลนิธิมีบทบาทหลัก ผู้จัดการและผู้ดำเนินการมีหน้าที่
แยกจากกัน

รูปแบบที่ 5 คณะกรรมการมูลนิธิเป็นผู้มีบทบาทหลัก การบริหาร 4 ด้านเป็นหน้าที่
ผู้ดำเนินการ

รูปแบบที่ 6 เป็นรูปแบบที่ไม่มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีคณะกรรมการ
มูลนิธิทำหน้าที่เสมือนเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและเป็นผู้มีบทบาทหลัก

รูปแบบที่ 7 คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทหลัก มีผู้ดำเนินการหรือ
ผู้จัดการบริหารงาน 4 ด้าน

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน

หลักสูตรของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ใช้แนวทางการบริหารจัดการ
หลักสูตรตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum
Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคล
หลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหาร
กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี
ประสิทธิภาพสูงสุด

ซึ่งการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะ
ประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
ต่อเนื่อง และมีการส่งเสริม สนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร ตลอดจนมีการ
พัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานในการ
พัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ การบริหารจัดการ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย

4.2.1 การบริหารจัดการหลักสูตรระดับชาติ

4.2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

4.2.3 การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

ซึ่งสามารถสรุปแสดงในรูปตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับชาติ	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับท้องถิ่น	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษา
1 การส่งเสริมสนับสนุนของ หน่วยงานกลาง การพัฒนาบุคลากร - กำหนดนโยบายผลักดัน - พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ - พัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ - พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา - พัฒนาความก้าวหน้าวิชาชีพ	1. การส่งเสริมสนับสนุน ระดับท้องถิ่น การพัฒนาบุคลากร - ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ - ครูผู้สอนพัฒนาต่อเนื่อง - การวิจัยเชิงปฏิบัติการ - ศึกษานิเทศก์สามารถถ่ายทอดความรู้ในระดับสถานศึกษาได้	1. การส่งเสริมสนับสนุน ระดับสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร - มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านพัฒนาบุคลากร - ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร - พัฒนาบุคลากรตามแผน - ส่งเสริม สนับสนุนให้มีมุมศูนย์รวมความรู้ศึกษาด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร - จัดสรรงบประมาณ - ลำดับความสำคัญ - จัดการที่เพียงพอและทั่วถึง	การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร - กำหนดสัดส่วนการใช้งบประมาณ - วางแผนบริหารงบประมาณ มีการประเมินตรวจสอบ - ระดมทุนและทรัพยากร	การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร - จัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากร - ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ - จัดสรรการใช้ทรัพยากร - บริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับชาติ	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับท้องถิ่น	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษา
	ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม - เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทร่วมคิด - การสื่อสารระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน - เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน - จัดให้มีศูนย์เครือข่ายหลากหลายรูปแบบ	ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม - ฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วมวางแผน - ผู้บริหารสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ - เครือข่ายเกิดการมีส่วนร่วม
การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ - ประชาสัมพันธ์หลักสูตร - เผยแพร่ความรู้ - จัดทำคลังความรู้ - เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ - จัดศูนย์วิชาการ - ศูนย์เครือข่ายระดับท้องถิ่น - คลังความรู้ระดับท้องถิ่น - เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ - จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ - วางระบบบริหารงานวิชาการ - สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ - สนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐาน - ส่งเสริมสนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ส่งเสริมสนับสนุนการนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการ

ตารางที่ 1 แสดงแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับชาติ	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับท้องถิ่น	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษา
2. การกำกับดูแลคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา - พัฒนาระบบหลักเกณฑ์ - กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด - กำหนดนโยบายแผนพัฒนา - ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยเครื่องมือมาตรฐาน - จัดทำฐานข้อมูลการศึกษา ระดับชาติ - จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ระดับชาติ	2. การกำกับดูแลคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา - จัดทำและกำหนด เป้าหมายจุดเน้นในเขตพื้นที่ - แผนงานและวิธีการ ส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษา - ติดตาม กำกับดูแล โดยความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น	2. การกำกับดูแลคุณภาพ การประกันคุณภาพภายใน - จัดระบบประกันคุณภาพ เน้นคุณภาพพัฒนาผู้เรียน - ดำเนินการประกันคุณภาพต่อเนื่อง - มีแผนพัฒนาคุณภาพ - แผนปฏิบัติการเน้นผลคุณภาพผู้เรียน
	การประเมินคุณภาพ - กำหนดแผนงาน กลุ่มเป้าหมาย - พัฒนาค้างข้อสอบ - จัดการทดสอบประเมินคุณภาพผู้เรียน - รายงานผลการประเมินต่อ โรงเรียนและสาธารณชน - นำผลการประเมินไปพัฒนา	

ตารางที่ 1 แสดงแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับชาติ	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับท้องถิ่น	การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษา
	การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร - กระบวนการทำงานร่วมกันให้คำแนะนำช่วยเหลือวางแผนระยะยาว - มีปฏิทินปฏิบัติตลอดปี	การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร - ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับนิเทศกำกับ ติดตาม - สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ - กำหนดข้อตกลงในการขับเคลื่อน มีการนิเทศติดตามที่เป็นระบบระดับชั้นเรียนสถานศึกษา
การวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร - การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการศึกษา - นำผลการวิจัยมาใช้กำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงานส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู - สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการสอน สื่อที่ประสบผลสำเร็จจากนานาชาติ - พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ - บทบาทผู้บริหารในการเป็นผู้นำทางวิชาการ	การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร - วิจัยพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่น - ศึกษาแนวโน้มในอนาคตด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม - วิจัยศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี - วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในเรื่องอาชีพ แรงงาน - ติดตามผลการใช้หลักสูตร	การวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร - ประเมินตัวหลักสูตร - ประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ - ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง - ประเมินผลการใช้หลักสูตร

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเอกชน

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการนำหลักสูตรสู่

การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษานอกจากจะต้องพัฒนาหลักสูตรแล้วยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน ใช้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีด้านหลัก 4 ด้านดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

- 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ด้านดำเนินการระดับชั้นเรียน
- 3) ด้านส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา
- 4) ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

4.3.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน มีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ การดำเนินการระดับสถานศึกษาและการดำเนินการระดับชั้นเรียน ด้านของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย

(1) ขั้นตอนการจัดทำ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชนและของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

3) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

4) คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5) ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

6) วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

(2) องค์ประกอบสำคัญ

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาจะแสดงอยู่ในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1) ส่วนนำ ข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

3) คำอธิบายรายวิชา ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้น ๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอนพร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะบ่งชี้ให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

4) เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง

ในการจัดทำรูปเล่มและการจัดแบ่งจำนวนเล่มของหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นอยู่กับสถานศึกษาจะพิจารณาตามที่เห็นสมควร สถานศึกษาบางแห่งอาจรวมองค์ประกอบทั้ง 4 ประการข้างต้นไว้ในเล่มเดียวกันทั้งหมด แต่บางแห่งอาจจะแยกคำอธิบายรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มก็ได้ เพื่อไม่ให้เอกสารหนาเกินไปและเพื่อให้การนำไปใช้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับปกของหลักสูตรนั้นควรประกอบไปด้วยตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน ชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่เริ่มใช้หลักสูตร และหน่วยงานที่โรงเรียนสังกัด สำหรับปีที่เริ่มใช้หลักสูตร

สถานศึกษานั้น หากหลังจากใช้ไประยะหนึ่งแล้วสถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรก็ปรับเปลี่ยนปี พ.ศ. ใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ปรับปรุง

(3) การกำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

จากการทบทวนหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อเป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1) วิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรไว้ในระดับชาติ เพื่อให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งใช้เป็นทิศทางในการจัดการศึกษาของตน เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างใดก็ตาม หากสถานศึกษามีความต้องการหรือจุดที่ต้องการเน้นเพิ่มเติม ก็สามารถปรับเพื่อแสดงจุดเน้นเพิ่มเติมให้ชัดเจนในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้

2) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นสมรรถนะจำเป็นพื้นฐาน 5 ประการที่ผู้เรียนพึงมีซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมรรถนะเหล่านี้ได้หลอมรวมอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะ สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางนั้นเป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

หากวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดของหลักสูตร อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะพบว่าคุณลักษณะเหล่านี้ได้สอดแทรก หลอมรวมอยู่ในมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อยู่แล้วอย่างไรก็ตามครูผู้สอนอาจเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนรายวิชาต่างๆ และสามารถพัฒนาผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือโครงการต่างๆ ของโรงเรียนก็ได้ เช่นโครงการประกวดมารยาท โครงการยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ประพฤติตนดีงาม เป็นต้น โรงเรียนอาจกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้ แต่หากเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมคุณลักษณะที่จำเป็นเพียงพอแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเพิ่มเติมอีกก็ได้

(4) การกำหนดโครงสร้าง

ในการกำหนดโครงสร้างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาคือโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1) การกำหนดรายวิชา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดแบ่งองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ

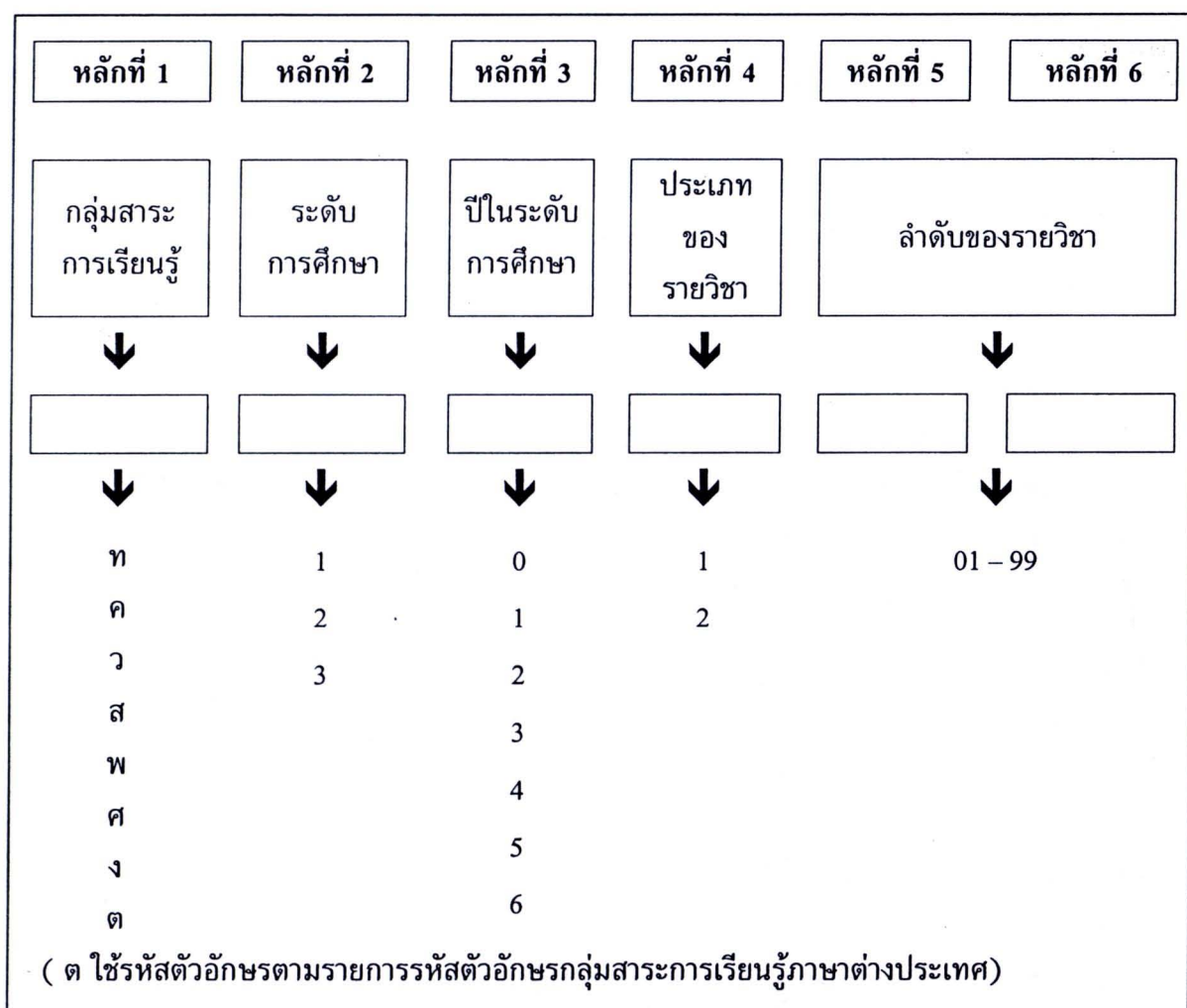
สถานศึกษาจะต้องนำความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละ “กลุ่มสาระการเรียนรู้” (Learning Areas) ไปจัดทำเป็น “รายวิชา” (Courses) และกำหนดรหัสวิชา พร้อมทั้งตั้งชื่อรายวิชาให้สะท้อนสิ่งที่สอนในรายวิชานั้นๆ ในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จะระบุรายวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดสอนในแต่ละปี ในระดับประถมศึกษา และในแต่ละภาคเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งระบุจำนวนเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาและกิจกรรมเหล่านั้นกำกับไว้ด้วย

ประเภทของรายวิชาประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นสิ่งซึ่งผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติม เป็นรายวิชาที่สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนหรือความต้องการของท้องถิ่น โดยมีการกำหนด “ผลการเรียนรู้” เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร โดยอยู่ภายใต้โครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด สำหรับชื่อรายวิชาเพิ่มเติม นั้นสามารถตั้งได้ตามความเหมาะสม

การจัดรายวิชา ในระดับประถมศึกษาจัดรายวิชาพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 รายวิชาต่อปี ยกเว้นกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กำหนดเป็นรายวิชา สังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนได้ตามความเหมาะสมกับจุดเน้นของสถานศึกษา

2) การกำหนดรหัสวิชา สถานศึกษาต้องกำหนดรหัสวิชาให้เป็นระบบ โดยกำหนดรหัสวิชาควรใช้ตัวเลขอารบิก เพื่อสื่อสารและการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ระบบรหัสวิชาสำหรับรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข 6 หลักดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการกำหนดรหัสวิชา (ดัดแปลงจาก กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3) การกำหนดเวลาเรียน สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด การจัดโครงสร้างเวลาเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติม โดยพิจารณา

ให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร โดยพิจารณาจากความพร้อมของสถานศึกษา ซึ่งต้องพิจารณาจำนวนครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ห้องเรียนและสถานที่สำหรับใช้เรียน งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

ความต้องการ / จุดเน้นของสถานศึกษา ที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการจัดโครงสร้างหลักสูตร / เวลาเรียน สถานศึกษาอาจจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่เน้นภาษาต่างประเทศ หรือโปรแกรมการเรียนรู้ที่เน้นวิทยาศาสตร์ ซึ่งโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนของโปรแกรมเหล่านั้นย่อมแตกต่างกัน หรือสถานศึกษาในเมืองใหญ่ย่อมมีโครงสร้างหลักสูตรแตกต่างจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ชนบท เป็นต้น

ความต้องการของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนบางกลุ่มอาจต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาต่าง ๆ แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ต้องการเตรียมความพร้อมสำหรับการออกไปประกอบอาชีพ เป็นต้น สถานศึกษาจึงควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาด้วย

(5) การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

เมื่อสถานศึกษากำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียนเรียบร้อยแล้ว จะต้องเขียนคำอธิบายรายวิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาด้วย เพื่อเป็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนแต่ละระดับชั้น และบุคคลภายนอก หรือใช้ประโยชน์ในการเทียบโอน คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น เวลาเรียน/หน่วยกิต พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจระบุให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้ ส่วนท้ายของคำอธิบายรายวิชาให้ใส่รหัสตัวชี้วัด (รายวิชาพื้นฐาน) หรือผลการเรียนรู้ (รายวิชาเพิ่มเติม) กำกับไว้ด้วย

(6) การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรและเอกสารวัดประเมินผล

1) กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของโครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์การจบหลักสูตรว่า มีข้อกำหนดและเงื่อนไขอะไรบ้าง พร้อมทั้งพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน ทั้งการจบระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกณฑ์ดังกล่าวนี้จะต้องระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

2) จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำเอกสารว่าด้วยระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน เช่น

ระเบียบเกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียน การซ่อมเสริม การเลื่อนชั้น การตกซ้ำชั้น การรายงานผลการเรียน เป็นต้น สารของระเบียบดังกล่าวจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาโดยอยู่บนพื้นฐานของนโยบายด้านการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหลักวิชาการด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การกำหนดเรื่องการตัดสินผลการเรียน สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางจะเป็นเกณฑ์กว้าง ๆ และมีหลายข้อที่ระบุให้เป็นไปตาม “เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด” นั้นหมายความว่า สถานศึกษามีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว โดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อม และความต้องการของสถานศึกษา และนำข้อเสนอแนะ หรือ แนวทางที่นำเสนอไว้ในเอกสารแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม หรือหากสถานศึกษาจะพัฒนาแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพขึ้นเอง ก็ย่อมสามารถทำได้

3) จัดทำเอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อแสดงผลการเรียนรู้ ได้แก่ ระเบียบแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร และ แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบพิมพ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนั้นสถานศึกษาควรจะทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อบันทึกผลการประเมินและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้เรียน เอกสารบันทึกผลและรายงานผลการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการใช้สำหรับเก็บข้อมูลผลการเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อรายงานให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อตรวจสอบและให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

4.3.2 ด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน

ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

(1) การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบว่ารายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดโดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด สัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

(2) หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

หน่วยการเรียนรู้บางหน่วยอาจเป็นหน่วยที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ลักษณะนี้ ครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมกัน

ออกแบบและวางแผนการสอนและการวัดประเมินผลหน่วยนั้นๆ ร่วมกัน ดังตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ “บ้านเรา” เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ 3 รายวิชา คือ 1) สุขศึกษา 2) ภาษาไทย 2 และ 3) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2 ครูที่รับผิดชอบสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับหน่วยนั้น สำหรับการประเมินผลนั้น เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตามตัวชี้วัดของรายวิชาใด ก็นำคะแนนกลับไปรายงานในรายวิชานั้น

4.3.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

(1) การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง เน้นการสร้างใจเข้าใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคลโดยการสอนแนะ (Coaching) การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1) มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2) ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีมุม หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

5) ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครูในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ

และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

(2) การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการจัดการหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษา ต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่างๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้อง พิเศษต่างๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่างๆ สนามกีฬา และโรงยิมเป็นต้น

3) จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวน ห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่ต้องการ

4) บริหารทรัพยากรบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัด ครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มิบทบาทอย่างมากในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้ง การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

(3) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา

1) ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตรและ ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ประสบการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่นๆ ของครู โดยให้มุ่งทำงาน สอนเป็นหลัก

3) สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริม ให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

(4) การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้งเรื่อง การจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดตารางสอนของ สถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

3) สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการ พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความ ต้องการของท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่างๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและ บุคลากรทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการ พัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

5) ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทาง วิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรม ใหม่ ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

4.3.4 ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ

เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนว่า ผู้เรียนได้รับการ พัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และเป็นสมาชิกที่ดีของ ชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลาย แนวทาง ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

(1) การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่ สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การ

ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการให้กระบวนการนิเทศเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึกที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยอมรับการเปลี่ยนสถานภาพระหว่างกันเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ติดตาม ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้วควรดำเนินการดังนี้

1) ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเฝ้าระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

2) สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแล ช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3) กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

(2) การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครองและชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

(3) การวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา สาเหตุและแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครองชุมชน เช่น

- การประเมินตัวหลักสูตร โดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

- การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียนและเวลาเรียน

- การประเมินความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และโครงการต่าง ๆ

2) การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนั่นเอง

เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

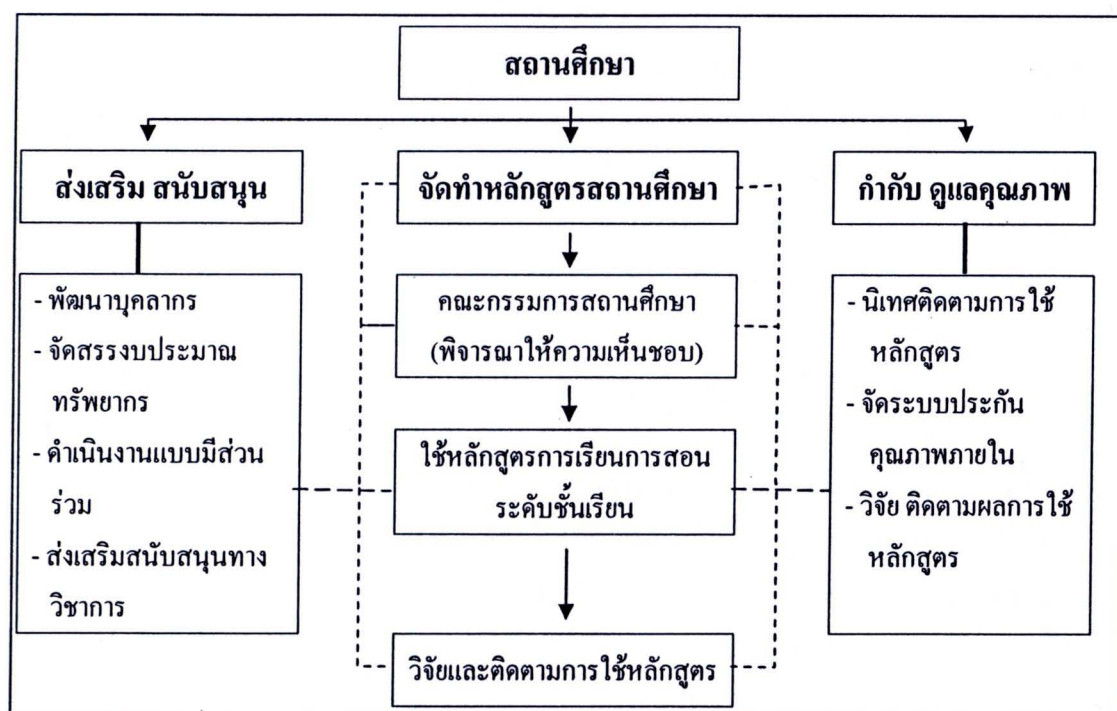
- กำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- วางระบบเครือข่ายการทำงานและมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง
- สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไปสำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรกระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ โดยนำผลการประเมินระดับ

สถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณา ทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนั้นอาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหาการวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปัจจัยที่จะนำหลักสูตรที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จได้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ได้เน้นการกระจายอำนาจ การมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันเป็นการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ต้องตระหนักและมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีการส่งเสริมสนับสนุน การมีระบบกำกับตรวจสอบคุณภาพที่ดี เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากแนวคิดการจัดการหลักสูตรโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนมีกระบวนการบริหารตามพระราชบัญญัติของโรงเรียน รูปแบบในการบริหารจัดการมีความหลากหลายในแต่ละโรงเรียน ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนจะใช้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการก็ตาม แต่หน้าที่ภาระของผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรก็จะแตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิติพร อินทร์สิทธิ์ (2546) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก ปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

วรณรัตน์ ธงชัย (2546) ศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านหลักสูตรมีการปฏิบัติในระดับมาก ประกอบด้วยการกำกับดูแลติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามหลักสูตร โรงเรียนขนาดเล็กมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนการปฏิบัติโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

วัลลภา อาวีรัตน์ และคณะ (2546) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยหนองจันทิ พบว่าสถานศึกษาใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นขั้นตอน โดยมีรูปแบบดำเนินการคือ 1) ชั้นประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนัก มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตร 2) ชั้นวางแผน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม 3) ชั้นดำเนินการ ตัวแทนคณะครูทุกกลุ่มและกรรมการสถานศึกษา ร่วมกำหนดผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ เขียนแผนการเรียนรู้และผลิตสื่อการเรียนรู้ 4) ชั้นนำไปใช้ มีการนำแผนการจัดการเรียนที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้ 5) การประเมินผล ขณะใช้หลักสูตรโรงเรียนจัดระบบนิเทศภายในแบบไม่เป็นทางการ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นิเทศและให้คำแนะนำ ครูแกนนำของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้เชิงวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในลักษณะกัลยาณมิตร

วิไลลักษณ์ แก้วจินดา (2546) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่นาร่องปฏิรูปการศึกษาชลบุรี โดยใช้เขตพื้นที่ปฏิรูปการศึกษาชลบุรีเป็นหน่วยวิเคราะห์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมแต่ภาระงานของครูมากเกินไปจนจะแบ่งเวลาช่วยเตรียมความพร้อม สภาพการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาที่พบคือเวลาน้อยทำให้การจัดทำหลักสูตรแบบเร่งด่วนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ การวางแผนบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีสภาพการ

วางแผนดำเนินการในแต่ละกลุ่มสาระแตกต่างกันตามลักษณะและธรรมชาติวิชา ปัญหาของโรงเรียนที่พบเหมือนกัน คือ ปัญหาการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่ดีเท่าที่ควร การสร้างเกณฑ์การประเมินผลยังไม่ครอบคลุมเพราะตัวครูยังขาดความชัดเจน แผนการเรียนรู้ยังไม่บูรณาการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวางแผนบริหารจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่ออุปกรณ์ของโรงเรียนที่จะช่วยเกื้อหนุนการจัดกิจกรรมยังไม่เพียงพอ บุคลากรส่วนใหญ่มีความไม่ชัดเจนในกระบวนการจัดกิจกรรมและแนวทางการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การนิเทศ ไม่สม่ำเสมอขาดความต่อเนื่องการรวบรวมข้อมูลยังไม่ดีพอ ด้านที่ปฏิบัติการวางแผนน้อย คือ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

นวลลอ พลรักษา (2547) ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น พบว่าด้านการบริหารหลักสูตรมีการปฏิบัติในระดับมากและมีปัญหาด้านขาดแผน/โครงการที่จะช่วยครูในการจัดหา จัดทำและการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกด้านวิชาการอย่างเหมาะสม ปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรขาดระบบการจัดเก็บ ซ่อมแซมและบำรุงรักษาซ่อมแซมสื่อการเรียนรู้แต่ละประเภทอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมคือขาดการจัดเตรียมเอกสาร ตำรา คู่มือ ต่างๆ ไว้อย่างเพียงพอ และเป็นปัจจุบัน

ชัยรัตน์ สิทธิบุรี (2548) ศึกษาการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเอกชนตามการปฏิรูปการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเอกชนตามการปฏิรูปการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 บุคลากรในสถานศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การพัฒนาบุคลากรและการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย

ไตรนาถ ศรีจันทร์ (2548) ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติมากคือ ด้านการบริหารจัดการ การวางแผน การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ปัญหาคือด้านความพร้อมของสถานศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เป็รื่อง จันดา (2549) ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้กรณีศึกษา การศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายโรงเรียนนาร่องจัดทำหลักสูตร โรงเรียนเครือข่ายจัดทำหลักสูตร และโรงเรียนผู้นำทางวิชาการ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนาร่องสามารถดำเนินการได้ โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนบุคลากรที่ไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูส่วน

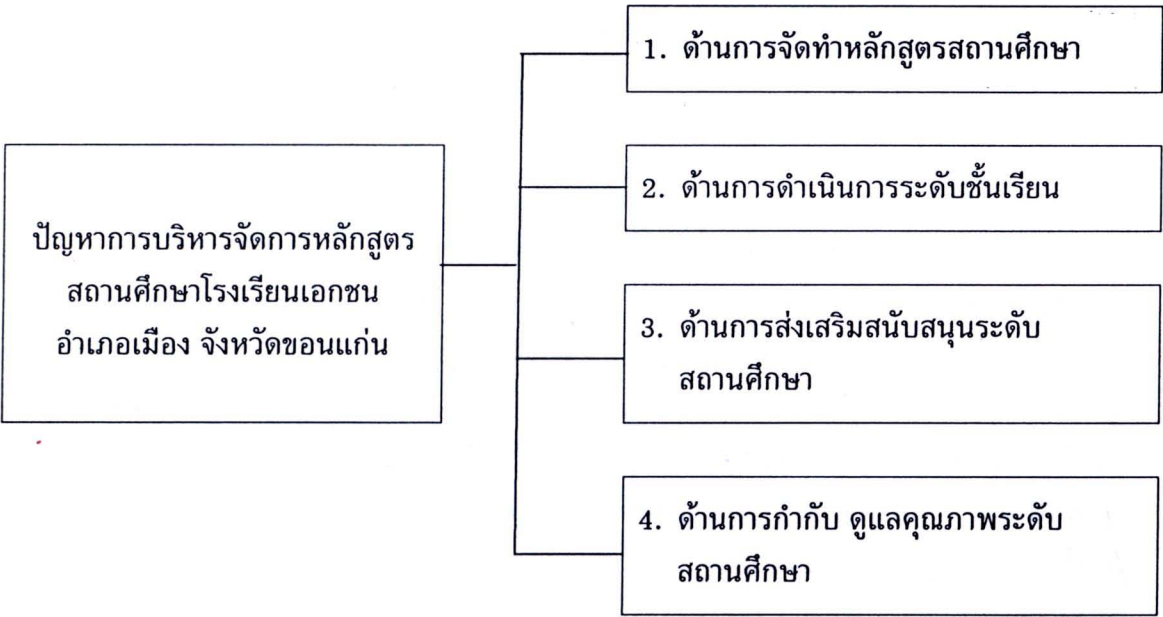
ใหญ่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย การประเมินผลการใช้หลักสูตร ด้านปัญหาโรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดแหล่งข้อมูลสารสนเทศและความร่วมมือของชุมชน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความพร้อมความจริงของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

ชูศักดิ์ จิตวีรวัฒน์ (2550) ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยใช้กรอบแนวคิดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 7 ด้านพบว่า ในทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญขนาดใหญ่จะมีปัญหาน้อยกว่าโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่มีขนาดเล็ก

ทวี เพชรพยอม (2551) ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและตำแหน่งในการทำงาน พบว่าสภาพปัญหามากในทุกด้าน การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาด้านการประชุมสัมมนาครูผู้สอน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอนและการกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผล การวางแผนดำเนินงานใช้หลักสูตรด้านการวางแผนส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตรด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคิดวิเคราะห์ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลด้านการจัดตั้งคณะนิเทศกำกับติดตามและประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงานด้านการสรุปนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการปรับปรุงกระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดพบว่าสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่งสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรมีความแตกต่างกัน

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยด้าน 4 ด้านคือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการระดับชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษาและด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา ตามกรอบการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ของการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย